

Gesellschaft heeft OBERNDORFER 1) een voordracht gehouden over de „kleine Dünndarmcarcinome” en zijn desbetreffende praeparaten vertoond. Bij de discussie, die volgde, bleek dat HELLER, MARCHAND, ALBRECHT, BORMAN, STERNBERG en KLEBS allen van meening waren, dat men hier niet te maken had met kanker, doch slechts met zoogenaamd aberreerend pancreasweefsel. Herhaaldelijk heb ik bij lijkopeningen dergelijke „gezwellen” in maag en darm gevonden, hetzij als grootere, reeds makroskopisch als pancreasweefsel herkenbare knobbels (pancreas tertium) zelfs in één geval met een duidelijk ontwikkelde ductus pancreatis tertii, hetzij als zeer kleine, multipele, slechts microscopisch als pancreas te diagnostiseeren, tuschen de lagen van den darm door te voelen korreltjes. Uit de pathologisch-anatomische literatuur kreeg ik den indruk, dat zij zeer veelvuldig voorkomen. De ontwikkelingsgeschiedenis van het pancreas geeft voor het voorkomen van dergelijk abortief aangelegd klierweefsel een zeer goede verklaring. Dat uit deze klierkwabjes dikwijls kanker zou ontstaan is uiterst onwaarschijnlijk.

Amsterdam, 3 Oct. 1908.

H. J. M. SCHCO.

LANDBOUWONGEVALLLEN.

Dankbaar constateert het bestuur van het Ned. Landbouw-Comité een algemeene bereidwilligheid der artsen om tot de bekende enquête mede te werken. Een der heeren vraagt: „of het in de bedoeling ligt, ook die ge-„vallen op te nemen, die niet rechtstreeks het gevolg zijn van een ongeval, „maar waaraan toch het bedrijf als zoodanig schuld is, zooals *panaritia* door „het wroeten met de handen in den grond, *peesscheede-ontstekingen* door het „trekken van vlas, enz.”.

Het comité wenscht zeer zeker, dat ook deze letsels zullen worden aange- teekend, al zal het dikwijls moeielijk zijn juist op te geven, op welk tijdstip of bij welk werk de eerste stoornis is ontstaan; dit moet de zechter later eventueel maar uitmaken, zooals de collega terecht zegt; het zijn ongevallen, ontstaan door arbeid in het landbouwbedrijf.

Misschien kunnen zij eenigszins vergeleken worden bij het werken in be- dorven lucht of in de nabijheid van schadelijke gassen; de gevolgen daarvan worden meestal onder bedrijfsziekten gerangschikt; toch kan er sprake zijn van schadevergoeding bij toevallige vermeerdering der schadelijke midden- stof of vermindering van het weerstandsvermogen van den arbeider en daar- door nadeel aan zijn gezondheid. In elk geval, indien het voor de statistiek noodig mocht zijn zulke onbepaalde ongevallen af te zonderen, zal dit ge- makkelijk kunnen geschieden door in acht te nemen, wat in kolome daarbij staat aangeteekend.

Breda,
2 October.

Dr. G. W. BRUINSMA,
Onder-voorzitter van het Ned. Landbouw-Comité.

1) Zie *Verhandl. der Deutschen Patholog. Gesellschaft*, Elfte Tagung, 1908.